

Юридичний факультет
Кафедра господарського та адміністративного права
СИЛАБУС
навчальної дисципліни «АГРАРНЕ ПРАВО»

Кількість кредитів ЄКТС	4
Період викладання	4 рік навчання, 8 семестр
Рівень вищої освіти	Перший
Спеціальність	081 «Право» (081 «LAW»)
Освітня програма	08 «Право» (08 «LAW»)
Викладач	Калаченкова Катерина Олександрівна, канд. юрид. наук, доцент
Профайл викладача	Калаченкова Катерина Олександрівна http://rang.donnu.edu.ua/?pg=kt&nu=164#search
Доступ до матеріалів курсу	Портал юридичного факультету https://surl.li/icpunc Платформа Moodle https://surl.lu/roejwq https://moodle.donnu.edu.ua/course/view.php?id=3186
Контактна інформація	k.kalachenkova@donnu.edu.ua

Анотація

ОК 28 «Аграрне право» є дисципліною професійної та практичної підготовки, фаховою для здобувачів ОП «Право» і (разом із іншими ОК) формує результати навчання та компетентності правників відповідно до змісту та фокусу освітньої програми, додатково до НРК, в умовах наявності Стандарту спеціальності.

Мета вивчення навчальної дисципліни полягає у формуванні компетентностей, необхідних для розуміння природи основних інститутів аграрного права, механізму правового регулювання аграрних правовідносин; підготовці професіоналів, які, керуючись принципом верховенства права, здатні професійно застосовувати на практиці здобуті юридичні знання у сфері аграрного права та законодавства.

Набуті результати навчання та компетентності дозволять здобувачеві сформувати здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Компетентності, які формуються у здобувача в результаті вивчення навчальної дисципліни:

- інтегральна компетентність (ІК):

1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

- загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-9. Здатність працювати в команді.

ЗК-11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК-15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

- спеціальні компетентності (СК):

СК-7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК-8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК-11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК-12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК-13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК-16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Результати навчання (РН), які формує навчальна дисципліна за освітньою програмою

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

Взаємозв'язок із іншими навчальними дисциплінами

Для вивчення навчальної дисципліни «Аграрне право» здобувач повинен набути знання і навички з наступних навчальних дисциплін: «Теорія держави і права», «Цивільне право», «Трудове право», «Господарське право», «Корпоративне право», «Земельне право». Основні положення навчальної дисципліни будуть застосовуватися при вивченні наступних навчальних дисциплін «Господарське право», «Корпоративне право», «Земельне право».

Організація навчання та оцінювання визначена «Порядком оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» та «Положенням про організацію освітньої діяльності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса».

При викладанні дисципліни «Аграрне право» використовуються такі методи викладання і навчання як: лекції, робота в малих групах, практичні заняття, самостійна робота, онлайн-консультації тощо.

Загальна оцінка з дисципліни «Аграрне право» визначається як сума балів за всі види навчальної діяльності. До основних методів поточного контролю відносяться: опитування (усне та письмове опитування (у тому числі тестування), експрес-контроль, есе, презентації, творчі проекти, розв'язання кейсів, модульна контрольна робота тощо. До основних методів підсумкового контролю належать: індивідуальні завдання творчого характеру, участь у науково-дослідницькій діяльності, підготовка наукових публікацій у контексті дисципліни, участь у професійних змаганнях, екзамен.

Результати навчальних досягнень за навчальною дисципліною здобувачів вищої освіти здійснюється за критеріями, що запроваджені в Університеті за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою, що доводяться до відома здобувачів вищої освіти на першому занятті.

Максимальна кількість балів семестр, яку може набрати здобувач вищої освіти за результатами опанування дисципліни складає 100 балів, з яких: поточний контроль – 60 балів отримується під час оцінювання поточного контролю та підсумковий контроль – 40 балів отримується на екзамені або під

час виконання альтернативного виду роботи підсумкового контролю.

*Організація навчання за дисципліною **денної /заочної форми навчання** відбувається в наступних формах:*

- 1) організаційно-навчальної роботи (36 / 15 балів);
- 2) самостійної роботи (18 балів);
- 3) модульна контрольна робота (6 / 27 балів);
- 4) підсумковий контроль (40 балів).

	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
організаційно-навчальна робота	12 практичних занять по 3 бали = 36 балів	5 практичних занять по 3 бали = 15 балів
самостійна робота	18 балів	18 балів
модульна контрольна робота	6 балів	27 балів
підсумковий контроль	40 балів	40 балів

Організація навчання можлива з використанням платформ для дистанційного навчання: Teams, Moodle.

Форми поточних і підсумкових контролів – розв’язання тестів, виконання теоретичних і прикладних завдань – спрямовані на розвинення спроможності вирішувати юридичні проблеми (конфлікти), які можуть мати місце у сфері аграрних правовідносин, застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних ситуацій в професійній діяльності, що досягається за рахунок формування вмій щодо володіння юридичною термінологією, яка застосовується в аграрному праві, та юридичною технікою, набуття здібностей до правильного відтворення результатів професійної діяльності в юридичній документації, якою супроводжуються аграрні правовідносини; формування навичок з реалізації та застосовування норм аграрного та інших галузей права для захисту прав та інтересів учасників аграрних відносин.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-НАВЧАЛЬНА РОБОТА здобувачів в аудиторії оцінюватися з урахуванням системності та активності участі здобувачів на практичних заняттях (усні/письмові відповіді, доповнення, аналіз законодавства та практики його застосування, правова оцінка ситуацій).

Максимальна кількість балів за роботу на одному практичному занятті дорівнює 3 бали (12 практичних занять по 3 бали).

Критерії оцінювання розгорнутих відповідей (надання юридичних консультацій/рекомендацій, алгоритмів дій тощо).

Надання розгорнутої відповіді в усній/письмовій формі передбачають створення авторського висловлення в письмовій та в усній формах відповідно до

запропонованого завдання. *Мета* – оцінити рівень розвитку набутих знань та умінь здобувачів вищої освіти, закріпити і узагальнити вивчений матеріал відповідно до визначених в навчальній дисципліні результатів навчання та компетентностей.

Завдання з надання розгорнутої відповіді в **усній формі** оцінюють в 3 бали за такими критеріями:

- розкриття теми відповідно до завдання, обсяг викладеного матеріалу - від 0 до 0,5 бали;
- вираження власної думки щодо теми завдання - від 0 до 0,5 бали;
- послідовність викладеного матеріалу - від 0 до 0,5 бали;
- термінологічний апарат, правильність уживання - від 0 до 0,5 бали;
- здатність робити висновки - від 0 до 1 бала.

Критерії оцінювання доповнень усних відповідей (0-2 бали):

- чітке та доречне доповнення відповіді іншого здобувача, вираження власної аргументованої думки щодо теми завдання, послідовність викладеного матеріалу - від 0 до 1 бали;
- здатність робити висновки - від 0 до 1 бала.

Завдання з розгорнутою відповіддю в **письмовій формі** оцінюють в 3 бали за такими критеріями:

- повнота розуміння завдання - від 0 до 0,5 бали;
- вираження власної думки щодо теми завдання - від 0 до 0,5 бали;
- послідовність викладеного матеріалу - від 0 до 0,5 бали;
- термінологічний апарат, правильність уживання - від 0 до 0,5 бали;
- здатність робити висновки - від 0 до 1 бала.

Критерії оцінювання аналізу законодавства та практики його застосування (0-3 бали)

Аналіз законодавства та практики його застосування з підготовкою розгорнутої відповіді в усній / письмовій формі є інструментом оцінювання результатів навчання за певними темами курсу. *Мета аналізу* – оцінити рівень знань та вмінь здобувачів вищої освіти, проаналізувати результати навчання в частині їх відповідності до очікуваного переліку визначених результатів навчання та компетентностей, визначити рівень засвоєння і опанування кожним здобувачем навчального матеріалу в контексті вміння шукати, систематизувати, аналізувати, оформляти посилання на законодавчі акти, оцінювати практичні приклади застосування законодавчих норм. Виконання завдання може передбачати індивідуальну або групову роботу. За результатами проведеного аналізу здобувач (група здобувачів) готує усну або письмову відповідь.

Завдання з аналізу законодавства з підготовкою розгорнутої відповіді в усній / письмовій формі оцінюють за такими критеріями залежно від повноти, правильності та аргументованості відповіді:

- розкриття теми відповідно до завдання, обґрунтованість, посилання на законодавство на практику його застосування, вираження власної (спільної узгодженої) думки щодо теми завдання - від 0 до 1 бала;

- послідовність, логіка викладеного матеріалу, правильність уживання термінологічного апарату та форм - від 0 до 1 бала;

- здатність робити висновки - від 0 до 1 балів.

- **Критерії оцінювання правової оцінки ситуацій (0-3 бали)**

- Ситуація – це умова або сукупність умов, обставин або подій, що створюють певну ситуацію, викликають певні взаємовідносини людей, стан, положення або обстановку. *Мета розв'язання ситуації* – обробляти інформацію, застосовувати знання при розв'язанні практичних ситуацій із застосуванням методичного інструментарію, демонструвати критичне, аналітичне та логічне мислення, здійснювати комунікації, працювати автономно та/або в команді.

- Завдання з правової оцінки ситуації оцінюють в 3 бали за такими критеріями:

- 3 бали: ситуація розв'язана вірно, містить логічну послідовність дій, при рішенні правильно використані положення законодавства та матеріали практики, зроблено логічні висновки.

- 2,5 бали: ситуація розв'язана загалом вірно, містить логічну послідовність дій, але допущені незначні неточності або положення законодавства застосовані частково, є загальні висновки.

- 2 бали: ситуація розв'язана із помилками, при рішенні неправильно використані положення законодавства та матеріали практики або ситуацію вирішено без їх використання, висновки неповні або частково невірні.

- від 0 до 1 балів: ситуація виконана невірно, висновки відсутні або невірні.

САМОСТІЙНА РОБОТА (СР) – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються здобувачем освіти під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Вона є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом під час позааудиторної навчальної роботи.

Самостійна робота здобувачів передбачає опрацювання актів законодавства, рекомендованої основної та додаткової літератури, матеріалів правозастосовної практики тощо при підготовці до лекційних та практичних занять, виконанні обраних завдань СР, здійснення наукової діяльності, підготовці до МК та підсумкового контролю.

Завдання для СР: підготовка презентацій, проєктів та/або юридичного огляду випадків вирішення спорів у сфері аграрного права (одноосібно або групою з 2 осіб) з обраних тем. Максимальний бал – 18 балів.

Презентація (power point presentation, PPT) – це ефективний та універсальний формат донесення інформації, який являє собою набір слайдів та спеціальних ефектів (слайд-шоу), текстовий вміст презентації, замітки доповідача, що зберігаються в одному файлі. Вибір теми для презентації попередньо узгоджуються з викладачем. Презентація готується з використанням елементів бренду Університету. Кількість слайдів визначається виконавцем (виконавцями) самостійно, керуючись мінімальною достатністю для розкриття теми.

Критерії оцінювання презентації відповідно до змістовної наповненості та доцільності використання спеціальних ефектів : (максимально – 5 балів):

- відповідність матеріалу темі презентації, актуальність та правдивість інформації – від 0 до 2 балів;
- структурованість інформації, логіка подання інформації – від 0 до 2 балів;
- наявність посилань на використані інформаційні джерела, правильність їх оформлення – від 0 до 0,5 бали;
- наочність, легкість сприйняття, «читабельність», відповідність дизайну змісту роботи, єдність стилю в оформленні різних частин презентації – від 0 до 0,5 бали.

Правовий проєкт як елемент впровадження концепції навчання через дослідження з метою створення унікального продукту або отримання певного інноваційного результату. У процесі індивідуальної/колективної діяльності під час роботи над проєктом у здобувачів формуються такі якості, як уміння приймати індивідуальні рішення (якщо проєкт індивідуальний), працювати в команді (колективний проєкт), брати відповідальність за вибір рішення, розділяти відповідальність, аналізувати результати діяльності. Зміст проєктної роботи полягає у підборі та аналізі типових практичних ситуацій під час здійснення сільськогосподарської діяльності та розробленні на основі їх аналізу авторського варіанту вирішення проблеми з застосуванням юридичних інструментів та викладом у відповідній правовій формі (законопроєкт; акт правозастосування, інший юридичний документ).

Критерії оцінювання проєкту: (максимально – 7 балів)

- актуальність проєкту – важливість проєкту для розвитку аграрного законодавства та практики аграрних правовідносин, реалістичність завдань і мети проєкту – 1 бал;
- інноваційність проєкту та креативність його змісту – 1 бал;
- визначення й обґрунтування цільової аудиторії проєкту – 1 бал;
- обґрунтування вибору юридичних інструментів та форми вирішення проблеми, що піднімається у проєкті – 1 бал;

- доведеність рішень, що приймаються, уміння аргументувати свої висновки і коректність використаних методів дослідження і методів обробки отримуваних результатів – 1 бал;
- оформлення результатів виконаного проєкту (у тому числі презентація) – 1 бал;
- уміння відповідати на питання опонентів на захисті проєктів, лаконічність і аргументованість відповідей – 1 бал.

Юридичний огляд випадків вирішення спорів у сфері аграрного права – це вид самостійної роботи, що передбачає аналіз судових або позасудових рішень, пов'язаних із аграрними правовідносинами. Метою є глибоке вивчення застосування правових норм у конкретних випадках для вирішення спорів, що виникають у сфері аграрного права. Під час огляду здобувач має визначити ключові юридичні аспекти обраних справ, проаналізувати застосовані правові норми, оцінити обґрунтованість рішень та вказати на можливі альтернативні підходи до вирішення спору. Зміст роботи полягає підборі кількох реальних судових або арбітражних рішень у сфері аграрного права (в Україні чи ЄС) та аналізі обраних рішень, визначенні основних правових питань та шляхів їх вирішення, оцінці обґрунтованості рішення та зазначення можливих альтернативних підходів до вирішення спору.

Критерії оцінювання юридичного огляду випадків вирішення спорів у сфері аграрного права: (максимально – 6 балів)

- Повнота та обґрунтованість аналізу (2 бали):
 - 2 бали – повний і всебічний аналіз справи, чітко визначені ключові питання, обґрунтовані висновки з посиланнями на нормативні акти.
 - 1 бал – аналіз справи загалом правильний, але неповний або частково не обґрунтований.
 - 0 балів – аналіз неповний, ключові питання не розкриті, відсутні посилання на законодавство.
- Логічність та структура викладу (1.5 бали):
 - 1.5 бали – робота чітко структурована, логічно побудована, висновки формулюються послідовно.
 - 1 бал – загалом логічна структура, але є деякі порушення послідовності викладу.
 - 0.5 бала – виклад недостатньо послідовний, важко зрозуміти структуру роботи.
 - 0 балів – відсутність чіткої структури, логіка викладу порушена.
- Здатність робити висновки та пропонувати альтернативні рішення (1.5 бали):
 - 1.5 бали – обґрунтовані висновки з розглянутих справ та оригінальні пропозиції альтернативних рішень.

- 1 бал – обґрунтовані висновки, але пропозиції незначні або відсутні.
- 0.5 бала – поверхневі висновки, пропозиції необґрунтовані.
- 0 балів – відсутність висновків та пропозицій.
- Знання та застосування нормативних актів (0,5 бала):
 - 0,5 бала – точне застосування та цитування нормативних актів, що регулюють аграрні відносини.
 - 0.3 бала – нормативні акти використані, але є помилки або неточності.
 - 0 балів – відсутність посилань на відповідні нормативні акти.
- Загальна грамотність та оформлення роботи (0,5 бала):
 - 0,5 бала – робота без помилок, оформлена відповідно до вимог, збережені академічні стандарти.
 - 0.3 бала – є незначні помилки в тексті чи оформленні.
 - 0 балів – численні помилки, робота не відповідає вимогам оформлення.

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА. Модульний контроль проводиться у письмовій формі та передбачає:

для денної форми навчання надання правової оцінки ситуацій;

для заочної форми навчання надання правової оцінки ситуацій та вирішення тестів.

Максимальна кількість балів для денної форми навчання становить **6 балів**; для заочної форми навчання становить **27 балів (4 ситуації * 6 балів = 24 бала + 3 бала за тести)**.

Критерії оцінювання письмової відповіді на модульній контрольній роботі правової оцінки ситуацій:

6 балів виставляється здобувачу, що показав всебічні та глибокі знання передбаченого програмою матеріалу, законодавства, основної та додаткової літератури, рекомендованої програмою курсу, що проявив творчі здібності в розумінні, викладенні та використанні програмного матеріалу під час правової оцінки ситуації, зроблено логічні висновки.

5 балів виставляється здобувачу, що показав повні знання передбаченого програмою матеріалу, законодавства, що засвоїв основну літературу, рекомендованої програмою курсу, що виявив стабільний характер знань і здібності до їх самостійного заповнення та оновлення в ході практичної діяльності під час правової оцінки ситуації, є висновки.

4 бали виставляється здобувачу, що показав знання основного матеріалу в обсязі навчальної програми, необхідному для майбутньої роботи, що засвоїв чинне законодавство і основну літературу, рекомендовану програмою курсу, що виявив здібності в ході практичної діяльності, висновки відсутні.

3 бали виставляється здобувачу, який показав певні знання основного матеріалу в обсязі навчальної програми, необхідному для майбутньої роботи, знайомий з чинним законодавством і основною літературою, рекомендованою програмою курсу, який проте припустився неточностей у відповіді при правовій оцінці ситуації, сумнівні висновки. Цей бал виставляється і у разі недостатньо аргументованого викладення матеріалу, недостатньо чітко і послідовно висловленої відповіді.

2 бали виставляється здобувачу, який показав часткові знання основного матеріалу в обсязі навчальної програми, необхідному для майбутньої роботи, знайомий з основною літературою, рекомендованою програмою курсу, який проте припустився неточностей у відповіді правової оцінки ситуації, зокрема, неточність формулювань окремих понять, або який показав поверхневе знання при правовій оцінці ситуації.

1 бал виставляється здобувачу, який показав знання тільки основних понять з навчальної програми, необхідному для майбутньої роботи.

0 балів виставляється здобувачу, який виявив істотні прогалини у знанні основного програмного матеріалу, що виражається у незнанні основних понять та положень навчального курсу, в невмінні пов'язати теоретичний матеріал з прикладами з чинного законодавства, юридичної практики або який відмовився відповідати.

Розв'язанні тестових завдань оцінюється 0,5 бали за 1 правильно вирішений тест. Для заочної форми навчання – 6 тестів * 0,5 бала = 3 бала.

Здобувач вищої освіти має можливість замінити будь-який вид організаційно-навчальної роботи здобувача вищої освіти в аудиторії протягом семестру на наступні види індивідуального завдання:

✓ *аналіз наукової літератури (0-2 бали).*

Аналіз наукової літератури спрямований на опанування освітньої програми, а саме: вміння аналізувати та синтезувати, надавати оцінку, використання інформаційних технологій.

Робота над аналізом наукової літератури обмежена тими джерелами, що мають безпосереднє відношення до заданого питання чи теми (погоджується з викладачем). Щонайменше третина джерел мають бути видані протягом останніх 3-х років, не потрібно надміру використовувати застарілі джерела. Джерела, що пропонуються здобувачем для аналізу заданого питання мають бути диференційовані з акцентом на наукові види. Зокрема, підручники, посібники, інформаційні видання мають займати в аналізі не більше 30 відсотків, решта джерел мають бути науковими: монографії, дисертації, автореферати дисертацій, наукові статті, тези доповідей на наукових конференціях тощо. Джерела, що пропонуються на аналіз повинні бути оформлені відповідно до встановлених вимог, які можна знайти за посиланням: <https://pravo.unesco->

socio.in.ua/avtoram-2/references/. Аналіз літератури має супроводжуватись висвітленням та аналізом основних ідей авторів окремих джерел, містити кінцеве узагальнення та висновки здобувача.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється за результатами накопичення балів за поточний та підсумковий контроль. Основними методами підсумкового контролю є: індивідуальні завдання творчого характеру, участь у науково-дослідницькій діяльності, підготовка наукових публікацій у контексті дисципліни, участь у професійних змаганнях, екзамен (за вибором здобувача).

Екзамен не є обов'язковою формою підсумкового контролю. Здобувачі мають можливість отримати 100 балів протягом семестру, виконавши всі завдання поточного контролю та взявши участь у науковій/творчій роботі з дисципліни.

Складання екзамену передбачено для здобувачів, які не набрали 60 балів протягом семестру або бажають покращити поточний результат.

Усі питання, які включено в екзаменаційні білети, охоплюються дисципліною «Аграрне право». Перед відповіддю на питання екзаменаційного білету здобувачу надається час для підготовки (не менше 30 хв.). Відповідь на іспиті оцінюється максимально у **40 балів**.

Відмінної (40-33 бали) оцінки заслуговує відповідь тієї особи, яка показала міцне знання передбаченого програмою навчального матеріалу. Здобувач доказав, що він може розібратися в спірних точках зору з питання, яке доповідається, вміє навести приклади чинного законодавства та практики його застосування, чітко і послідовно дає відповідь на питання.

Доброї (32-25 балів) оцінки заслуговує відповідь особи, яка показала тверде знання матеріалу в обсязі навчальної програми, не допустила суттєвих помилок при відповіді на всі три питання, зуміла чітко викласти матеріал, проілюструвати його прикладами із законодавства та судової практики.

Задовільної (24-15 балів) оцінки заслуговує відповідь особи, яка продемонструвала знання основного матеріалу в обсязі навчальної програми та цих методичних рекомендацій, але допустила неточність у відповідях, неточність формулювань окремих понять або показала поверхневе знання одного з трьох питань білету. Така оцінка виставляється і в разі недостатньо аргументованого викладу матеріалу, недостатньо чіткої і послідовної відповіді.

Незадовільної (14-0 балів) оцінки заслуговує відповідь здобувача, який показав недостатнє знання навчального матеріалу, виявив істотні прогалини в знаннях основного матеріалу. Це може виражатися в незнанні основних понять і положень навчального курсу, у невмінні пов'язати загальнотеоретичний матеріал з прикладами з чинного законодавства, правозастосовної діяльності.

Приклад екзаменаційного білету

Білет № 1

1. Поняття, загальна характеристика, класифікація джерел аграрного права.
2. Правове регулювання охорони праці працівників сільського господарства.
3. Орендні майнові відносини у сільському господарстві.
4. Державний контроль у сільському господарстві.

Як підсумковий контроль може бути зараховано повністю або частково виконання індивідуального завдання з оприлюдненням результатів:

✓ **участь у змаганнях/дебатах з дисципліни** – зараховується як підсумковий контроль при умові наявності підтверджуючого сертифіката/диплома за зайняте 1 місце (40 балів) / 2 місце (35 балів) / 3 місце (30 балів) або учасника (20 балів);

✓ **наукової роботи здобувача вищої освіти з дисципліни:** підготовки та опублікування наукової фахової статті до завершення навчання з дисципліни (40 балів); опублікування наукової статті за тематикою дисципліни (наприклад, у Віснику СНТ) (20 балів); участі у науковій конференції з опублікуванням тез доповіді з дисципліни (15 балів); опублікування тез доповіді без участі в науковій конференції з дисципліни (10 балів); участь у науковій конференції (семінарі, науковому гуртку) без опублікування тез доповіді з дисципліни (5 балів).

Наукова стаття – вид самостійної роботи здобувача вищої освіти, в якій подаються проміжні або кінцеві результати, висвітлюються окремі питання з теми дослідження, фіксується науковий пріоритет автора.

Наукова стаття подається до редакції в завершеному вигляді відповідно до вимог, які публікуються в окремих номерах журналів або збірниках у вигляді пам'ятки автору. Оптимальний обсяг наукової статті (0,5-0,7 др. арк.). Рукопис статті повинен мати повну назву роботи, прізвище та ініціали автора, анотації, список використаної літератури. Вимоги до підготовки публікації у фаховому виданні можна подивитись на прикладі

Правничого часопису Донецького національного університету Імені Василя Стуса за посиланням <https://jpchdnu.donnu.edu.ua/index> ;

Віснику Запорізького національного університету. Юридичні науки за посиланням <http://www.lsej.org.ua/index.php/vimogi-do-oformlennya> ;

Віснику студентського наукового товариства за посиланням <https://science.donnu.edu.ua/uk/vidannya/visnik/> .

Перелік видань, що віднесені до фахових, можна знайти за посиланням <https://mon.gov.ua/nauka/nauka-2/atestatsiya-kadriv-vishchoi-kvalifikatsii/naukovi-fakhovi-vidannya> ; <https://mon.gov.ua/static->

[objects/mon/sites/1/atestatsiya-kadriv-vyshchoi-kvalifikatsii/2024/12/10/per-fakh-vid-dlya-publ-rez-dosl-na-zdob-stup-dn-kn-df-10-12-2024.pdf](https://objects.mon/sites/1/atestatsiya-kadriv-vyshchoi-kvalifikatsii/2024/12/10/per-fakh-vid-dlya-publ-rez-dosl-na-zdob-stup-dn-kn-df-10-12-2024.pdf)

Тези (від гр. tess. положення, твердження) – це коротко, точно, послідовно сформульовані ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці. Вони містять матеріали, положення, категорії, які автор вперше вводить у науковий обіг.

Тези доповіді можуть бути підготовлені на науково-практичній конференції, семінари, наукові гуртки юридичного спрямування. Зразок оформлення тез уточнюється у вимогах відповідної конференції. Наприклад: Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки», що проводиться юридичним факультетом Донецького національного університету імені Василя Стуса ЩОРІЧНО; ін. Обсяг тез становить, як правило, 2-3 сторінки друкованого тексту через 1-1,5 інтервали. Вимоги до тез доповідей визначаються організаторами відповідних конференцій, семінарів, тощо і знаходяться в інформаційних листах відповідних конференцій, семінарів тощо (на сайтах організаторів). Один з прикладів. <https://dnu.sharepoint.com/portals/law/Lists/List5/DispForm.aspx?ID=162&Source=https%3A%2F%2Fdnu.sharepoint.com%2Fportals%2Fflaw%2FSitePages%2F%25D0%2594%25D0%25BE%25D0%25BC%25D0%25B0%25D1%2588%25D0%25BD%25D1%258F.aspx&ContentTypeId=0x0104005F6B808B2156BA4B9A600DC77FA367C4> .

Всі види робіт мають виконуватись здобувачем самостійно та вчасно із **дотриманням встановлених у календарному плані часових меж**. Відпрацювання пропущеного заняття (крім останнього практичного заняття) допускається протягом наступних після пропущеного заняття двох тижнів шляхом надсилання виконаних завдань на Moodle або корпоративну пошту викладача. Здобувачі, які навчаються за індивідуальним графіком повинні здавати завдання відповідно до узгодженого графіку очно, або за допомогою Microsoft Teams, Outlook, Moodle. Здобувачі, які навчаються за індивідуальним графіком можуть відвідувати пари за вільним графіком, але повинні повністю виконати обсяг практичних завдань з навчальної дисципліни.

У випадку порушення термінів виконання робіт здобувачем – підсумкова оцінка знижується викладачем на 20% за кожний повний тиждень прострочення.

Всі роботи мають бути виконані здобувачем самостійно, не допускається привласнення чужих робіт, розробок, презентацій - без посилання на джерела інформації. Інформація має бути достовірною, правдивою, НПА - чинними. Виконані завдання НЕ зараховуються у випадку відходу/порушення здобувачами вищої освіти від норм академічної доброчесності (<https://cutt.ly/wa1fgU1>) без права відпрацювання.

Аудиторні заняття реалізуються відповідно до наступного **календарного плану викладання дисципліни, конкретні дати відповідають розкладу занять і графіку навчального процесу:**

Календарний план викладання дисципліни «Аграрне право» денна форма навчання

Тиждень	Тема	Форма проведення заняття / СРС	Завдання для практичних занять / СР Платформа Moodle https://surl.lj/roejwq	Кількість годин		Мах кількість балів
				Аудитор.	СРС	
Модуль 1 (15 балів)						
1-й тиждень	Тема 1. Аграрне право як самостійна галузь права.	Вступна лекція за темою 1. Практичне заняття за планом теми 1.	Підготовка до обговорення теоретичних питань лекції. Визначте вид аграрних правовідносин, коло їх учасників, зміст і підстави виникнення правовідносин; підберіть нормативно-правові акти (не менше 5), норми яких визначають правовий статус вказаних суб'єктів. Розв'язання ситуацій <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-3, 6; СК 7, 11, 13.</i>	4 години	4 години	3
2-й тиждень	Тема 2. Правове забезпечення продовольчої безпеки	Лекція за темою 2. Практичне заняття за планом теми 2.	Підготовка до обговорення теоретичних питань лекції На підставі аналізу законодавчих актів визначте основні положення та складіть юридичну консультацію для фермера щодо вимог до сертифікації органічної продукції або для виробника добрива з питань безпечності та гарантій якості.	4 години	4 години	3

			<i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-2, 4, 6, 15; СК 7, 11, 13, 16.</i>			
3-й тиждень	Тема 3. Організаційно-правові форми аграрного виробництва	Лекція за темою 3. Практичне заняття за планом теми 3.	Підготовка до обговорення теоретичних питань лекції. На підставі аналізу законодавства розв'язання ситуацій – надання правової консультації / правових висновків щодо окремих фактичних обставин. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-4, 6, 7, 8, 11; СК 7, 11, 13, 16.</i>	4 години	4 години	3
4-й тиждень	Тема 4. Правовий статус громадян як учасників аграрних правовідносин. Правове регулювання трудових відносин у сільському господарстві	Лекція за темою 4. Практичне заняття за планом теми 4.	Дискутування щодо проблемних питань правового статусу громадян як учасників аграрних відносин На підставі аналізу законодавства розв'язання ситуацій – надання правової консультації / правових висновків щодо окремих фактичних обставин. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-4, 6, 7, 11, 12, 15; СК 7, 8, 11, 12, 13, 16.</i>	4 години	6 годин	3
5-й тиждень	Тема 5. Правовий режим майна у сфері аграрного виробництва. Правове забезпечення використання та охорони земель й інших природних ресурсів у сфері аграрного виробництва.	Лекція за темою 5. Практичне заняття за планом теми 5.	Обговорення особливостей майнової основи аграрних товаровиробників Виявлення проблем правового регулювання використання земель та інших природних ресурсів у сфері аграрного виробництва На підставі аналізу законодавства розв'язання ситуацій – надання	4 години	6 годин	3

			правової консультації / правових висновків щодо окремих фактичних обставин. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-4, 6, 7, 8, 11, 12, 15; СК 7, 11, 12, 13, 16.</i>			
Модуль 2 (21 бал+6 балів МК+18 балів СР)						
6-й тиждень	Тема 6. Інституційно-правове забезпечення аграрного виробництва	Лекція за темою 6. Практичне заняття за планом теми 6.	Підготовка до обговорення теоретичних питань щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері аграрного виробництва. Пошук та аналіз законодавства, підготовка правового висновку щодо окремих фактичних обставин. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1, 4, 6, 7, 8, 11; СК 7, 11, 12.</i>	4 години	4 години	3
7-й тиждень	Тема 7. Економіко-правовий механізм забезпечення аграрного виробництва	Лекція за темою 7. Практичне заняття за планом теми 7.	Підготовка до обговорення теоретичних питань. Аналіз законодавства та практики його застосування. Оцінка недоліків і переваг аграрних нот. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-3, 6, 7, 8, 11; СК 7, 11, 12, 13, 16.</i>	4 години	6 годин	3
8-й тиждень	Тема 8. Функціонально-правове забезпечення аграрного виробництва	Лекція за темою 8. Практичне заняття за планом теми 8.	Підготовка до обговорення теоретичних питань. Аналіз законодавства та практики його застосування. Надання	4 години	6 годин	3

			правових висновків щодо окремих фактичних обставин. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-2, 4, 6, 7, 8, 11, 12, 15; СК 7, 11, 12, 13, 16.</i>			
9-й тиждень	Тема 9. Захист прав сільськогосподарських товаровиробників і працівників сільського господарства. Відповідальність за порушення у сфері аграрних правовідносин	Лекція за темою 9. Практичне заняття за планом теми 9.	Аналіз способів і форм захисту учасників аграрних відносин відповідно до запропонованої ситуації. Аналіз запропонованих фактичних обставин, аналіз відповідальності, надання правової оцінки. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15; СК 7, 11, 12, 13, 16.</i>	4 години	6 годин	3
10-11-й тиждень	Тема 10. Правове регулювання окремих видів сільськогосподарської діяльності	Лекція за темою 10. Практичне заняття за планом теми 10.	Підготовка до обговорення теоретичних питань щодо умов здійснення певного виду сільськогосподарської діяльності. Аналіз законодавства та практики його застосування. Аналіз запропонованих фактичних обставин, надання правової оцінки. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-4, 6, 7, 8, 11, 12, 15; СК 7, 11, 12, 13, 16.</i>	8 годин	8 годин	3*2
	Тема 11. Правове забезпечення соціального розвитку села	СР	Правове забезпечення розвитку сільських територій. Правове регулювання житлового будівництва на селі. Правове регулювання дорожнього	-	6 годин	

			будівництва, транспортного сполучення, розвитку інженерної інфраструктури в сільській місцевості, сучасних систем зв'язку. Правове забезпечення розвитку системи освіти, медичного, культурно-побутового і спортивно-оздоровчого обслуговування жителів села. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-3, 6, 7, 11, 12, 15; СК 7, 8, 11, 13.</i>			
12-й тиждень	Тема 12. Основні риси аграрного права зарубіжних країн. Тема 13. Європейська інтеграція та правові механізми вирішення конфліктів в аграрному секторі	Лекція за темою 12-13. Практичне заняття за планом теми 12-13.	Підготовка до обговорення теоретичних питань за темами. Порівняти основні риси аграрного права України та зарубіжних країн. Провести аналіз ключових рішень судів ЄС, що стосуються аграрного сектору, та їх вплив на українську практику. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15; СК 7, 8, 11, 12, 13, 16.</i>	4 години	8 годин	3
13-й тиждень	Узагальнення пройденого матеріалу.	Лекція-бесіда щодо узагальнення пройденого матеріалу та перспективи розвитку аграрного права. Практичне заняття. Модульна контрольна робота	Узагальнення пройденого матеріалу. Підготовка та обговорення проблемних питань курсу, перспективи розвитку аграрного права.	4 години		6

Тиждень 2-13	Будь-яка тема змістовного модулю 1, 2	Практичне заняття з будь-якої теми	Презентація самостійної роботи. Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15; СК 7, 8, 11, 12, 13, 16.		18
	Разом за модулем 1-2 Лекційні заняття – 26 годин Практичні заняття – 26 годин Самостійна робота – 68 годин				36пр + 6 МК + 18 СР = 60
		ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ			40

Календарний план викладання дисципліни «Аграрне право» заочна форма навчання

Тиждень	Тема	Форма проведення заняття / СРС	Завдання для практичних занять / СР Платформа Moodle https://surl.lj/roejwq	Кількість годин		Мах кількість балів
				Аудитор.	СРС	
Модуль 1 (6 балів)						
1-й тиждень	Тема 1. Аграрне право як самостійна галузь права.	Вступна лекція за темою 1. Практичне заняття за планом теми 1.	Підготовка до обговорення теоретичних питань лекції. Визначте вид аграрних правовідносин, коло їх учасників, зміст і підстави виникнення правовідносин; підберіть нормативно-правові акти (не менше 5), норми яких визначають правовий статус вказаних суб'єктів. Розв'язання ситуацій. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-3, 6; СК 7, 11, 13.</i>	1 година	7 годин	3
2-й тиждень	Тема 2. Правове забезпечення продовольчої безпеки	Лекція за темою 2. Практичне заняття за планом теми 2.	Підготовка до обговорення теоретичних питань лекції На підставі аналізу законодавчих актів визначте основні положення та складіть юридичну консультацію для фермера щодо вимог до сертифікації органічної продукції або для виробника добрива з питань безпеки та гарантій якості.	1 година	7 годин	

			<i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-2, 4, 6, 15; СК 7, 11, 13, 16.</i>		
3-й тиждень	Тема 3. Організаційно-правові форми аграрного виробництва	Лекція за темою 3. Практичне заняття за планом теми 3.	Підготовка до обговорення теоретичних питань лекції. На підставі аналізу законодавства розв'язання ситуацій – надання правової консультації / правових висновків щодо окремих фактичних обставин. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-4, 6, 7, 8, 11; СК 7, 11, 13, 16.</i>	2 години	6 годин
4-й тиждень	Тема 4. Правовий статус громадян як учасників аграрних правовідносин. Правове регулювання трудових відносин у сільському господарстві	Лекція за темою 4. Практичне заняття за планом теми 4.	Дискутування щодо проблемних питань правового статусу громадян як учасників аграрних відносин На підставі аналізу законодавства розв'язання ситуацій – надання правової консультації / правових висновків щодо окремих фактичних обставин. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-4, 6, 7, 11, 12, 15; СК 7, 8, 11, 12, 13, 16.</i>	2 години	8 годин
5-й тиждень	Тема 5. Правовий режим майна у сфері аграрного виробництва. Правове забезпечення використання та охорони земель й інших природних ресурсів у сфері аграрного виробництва.	Лекція за темою 5. Практичне заняття за планом теми 5.	Обговорення особливостей майнової основи аграрних товаровиробників Виявлення проблем правового регулювання використання земель та інших природних ресурсів у сфері аграрного виробництва На підставі аналізу законодавства розв'язання ситуацій – надання	2 години	8 годин
					3

			<p>правової консультації / правових висновків щодо окремих фактичних обставин. Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-4, 6, 7, 8, 11, 12, 15; СК 7, 11, 12, 13, 16.</p>			
Модуль 2 (9 бал+27 балів МК+18 балів СР)						
6-й тиждень	Тема 6. Інституційно-правове забезпечення аграрного виробництва	<p>Лекція за темою 6. Практичне заняття за планом теми 6.</p>	<p>Підготовка до обговорення теоретичних питань щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері аграрного виробництва. Пошук та аналіз законодавства, підготовка правового висновку щодо окремих фактичних обставин. Завдання направлені на оволодіння ЗК 1, 4, 6, 7, 8, 11; СК 7, 11, 12.</p>	2 години	6 годин	3
7-й тиждень	Тема 7. Економіко-правовий механізм забезпечення аграрного виробництва	<p>Лекція за темою 7. Практичне заняття за планом теми 7.</p>	<p>Підготовка до обговорення теоретичних питань. Аналіз законодавства та практики його застосування. Оцінка недоліків і переваг аграрних нот. Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-3, 6, 7, 8, 11; СК 7, 11, 12, 13, 16.</p>	2 години	8 годин	
8-й тиждень	Тема 8. Функціонально-правове забезпечення аграрного виробництва	<p>Лекція за темою 8. Практичне заняття за планом теми 8.</p>	<p>Підготовка до обговорення теоретичних питань. Аналіз законодавства та практики його застосування. Надання</p>	2 години	8 годин	

			правових висновків щодо окремих фактичних обставин. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-2, 4, 6, 7, 8, 11, 12, 15; СК 7, 11, 12, 13, 16.</i>			3
9-й тиждень	Тема 9. Захист прав сільськогосподарських товаровиробників і працівників сільського господарства. Відповідальність за порушення у сфері аграрних правовідносин	Лекція за темою 9. Практичне заняття за планом теми 9.	Аналіз способів і форм захисту учасників аграрних відносин відповідно до запропонованої ситуації. Аналіз запропонованих фактичних обставин, аналіз відповідальності, надання правової оцінки. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15; СК 7, 11, 12, 13, 16.</i>	2 години	8 годин	
10-11-й тиждень	Тема 10. Правове регулювання окремих видів сільськогосподарської діяльності	Лекція за темою 10. Практичне заняття за планом теми 10.	Підготовка до обговорення теоретичних питань щодо умов здійснення певного виду сільськогосподарської діяльності. Аналіз законодавства та практики його застосування. Аналіз запропонованих фактичних обставин, надання правової оцінки. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-4, 6, 7, 8, 11, 12, 15; СК 7, 11, 12, 13, 16.</i>	2 годин	14 годин	3
	Тема 11. Правове забезпечення соціального розвитку села	СР	Правове забезпечення розвитку сільських територій. Правове регулювання житлового будівництва на селі. Правове регулювання дорожнього	-	6 годин	

			будівництва, транспортного сполучення, розвитку інженерної інфраструктури в сільській місцевості, сучасних систем зв'язку. Правове забезпечення розвитку системи освіти, медичного, культурно-побутового і спортивно-оздоровчого обслуговування жителів села. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-3, 6, 7, 11, 12, 15; СК 7, 8, 11, 13.</i>			
12-й тиждень	Тема 12. Основні риси аграрного права зарубіжних країн. Тема 13. Європейська інтеграція та правові механізми вирішення конфліктів в аграрному секторі		Підготовка до обговорення теоретичних питань за темами. Порівняти основні риси аграрного права України та зарубіжних країн. Провести аналіз ключових рішень судів ЄС, що стосуються аграрного сектору, та їх вплив на українську практику. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15; СК 7, 8, 11, 12, 13, 16.</i>		12 годин	
13-й тиждень	Узагальнення пройденого матеріалу.	Лекція-бесіда щодо узагальнення пройденого матеріалу та перспективи розвитку аграрного права.	Узагальнення пройденого матеріалу. Підготовка та обговорення проблемних питань курсу, перспективи розвитку аграрного права.	2 години	2 години	
		Практичне заняття. Модульна контрольна робота				27

Тиждень 2-13	Будь-яка тема змістовного модулю 1, 2	Практичне заняття з будь-якої теми	Презентація самостійної роботи. Завдання направлені на оволодіння ЗК 1-4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15; СК 7, 8, 11, 12, 13, 16.		18
	Разом за модулем 1-2 Лекційні заняття – 10 годин Практичні заняття – 10 годин Самостійна робота – 100 годин				15 пр + 27 МК + 18 СР = 60
		ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ			40

Система оцінювання результатів навчальних досягнень:

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою
		для екзамену
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	задовільно
60-66	E	
0-59	FX	незадовільно

Орієнтовні питання до екзамену

1. Аграрне право: поняття, особливості, співвідношення з іншими галузями права.
2. Предмет, методи, принципи правового регулювання аграрних відносин.
3. Поняття, особливості і види аграрних правовідносин.
4. Поняття, загальна характеристика, класифікація джерел аграрного права.
5. Нормативно-правові акти як джерела аграрного права. Локальні нормативні акти як джерела аграрного права.
6. Міжнародні нормативно-правові акти, акти ЄС як джерела аграрного права.
7. Значення судової практики в регулюванні аграрних відносин.
8. Проблеми і шляхи удосконалення аграрного законодавства України.
9. Поняття продовольчої безпеки. Правова основа її забезпечення.
10. Правове забезпечення безпечності та якості сільськогосподарської продукції. Стандартизація та сертифікація сільськогосподарської продукції.
11. Права, обов'язки і відповідальність сільськогосподарських товаровиробників за правопорушення у сфері безпечності та якості сільськогосподарської продукції.
12. Правові засади виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції.
13. Поняття і класифікація суб'єктів аграрного права.
14. Правовий статус сільськогосподарських кооперативів та аграрних господарських товариств.
15. Органи управління та контролю у сільськогосподарських кооперативах.
16. Органи управління та контролю в аграрних господарських товариствах.
17. Правовий статус державних сільськогосподарських підприємств.
18. Правовий статус фермерських господарств.
19. Право на ведення особистого селянського господарства.

20. Правове регулювання господарської діяльності особистих селянських господарств.
21. Господарські об'єднання в аграрному секторі економіки.
22. Банкрутство фермерського господарства.
23. Правовий статус громадян як учасників аграрних правовідносин.
24. Право членства в сільськогосподарських кооперативах. Права й обов'язки членів сільськогосподарських кооперативів.
25. Правовий статус асоційованого члена сільськогосподарського кооперативу.
26. Право засновництва (участі) в аграрних господарських товариствах.
27. Поняття й особливості правового регулювання трудових відносин у сільському господарстві.
28. Робочий час і час відпочинку працівників сільського господарства.
29. Правове регулювання охорони праці працівників сільського господарства.
30. Поняття, види, системи і форми оплати праці працівників і членів (учасників) сільськогосподарських підприємств.
31. Особливості правового регулювання праці членів сільськогосподарського кооперативу, фермерського господарства, особистого селянського господарства.
32. Гарантії прав громадян як учасників аграрних відносин.
33. Правовий режим майна у сільському господарстві. Фонди сільськогосподарських підприємств.
34. Правовий режим майна сільськогосподарських кооперативів.
35. Правовий режим майна фермерського господарства. Фермерське господарство як цілісний майновий комплекс.
36. Орендні майнові відносини у сільському господарстві.
37. Гарантії і захист майнових прав сільськогосподарських товаровиробників.
38. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення. Земельна правосуб'єктність сільськогосподарських підприємств.
39. Право власності на землю сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств.
40. Право користування землею в сільському господарстві.
41. Правовий режим використання вод, надр, лісових ресурсів, об'єктів рослинного і тваринного світу у сільському господарстві.
42. Поняття, сутність, принципи державного регулювання аграрного сектора економіки.
43. Форми і методи державного регулювання аграрного сектора економіки.
44. Загальна характеристика і система органів державного управління сільським господарством.

45. Правовий статус Міністерства аграрної політики і продовольства України.
46. Державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників.
47. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері аграрного виробництва.
48. Державний контроль у сфері сільськогосподарського виробництва.
49. Юридичне обслуговування сільськогосподарських товаровиробників.
50. Правове регулювання сільськогосподарської дорадчої діяльності. Правовий статус сільськогосподарської дорадчої служби.
51. Правове регулювання фінансування і кредитування сільськогосподарських товаровиробників.
52. Правове регулювання оподаткування сільськогосподарських товаровиробників.
53. Правові аспекти оподаткування єдиним податком сільськогосподарських товаровиробників.
54. Правове регулювання цін і тарифів у сільському господарстві.
55. Правові форми збуту сільськогосподарської продукції.
56. Договір контрактації сільськогосподарської продукції: сторони, істотні умови, порядок виконання, відповідальність сторін.
57. Правовий статус Аграрної біржі. Характеристика біржових договорів.
58. Правовий статус оптового ринку сільськогосподарської продукції.
59. Поняття і форми матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників.
60. Поняття і форми виробничо-технічного обслуговування аграрних товаровиробників.
61. Правові засади страхування в аграрному секторі економіки.
62. Правова основа планування виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників.
63. Правові засади надання державних адміністративних послуг у сфері аграрного виробництва.
64. Державний контроль у сільському господарстві.
65. Правові аспекти інвестування та впровадження інновацій у сільське господарство.
66. Договори на використання науково-технічної продукції у сільському господарстві.
67. Правова основа забезпечення соціального розвитку села.
68. Форми і способи захисту прав сільськогосподарських підприємств.
69. Судовий захист прав і інтересів сільськогосподарських підприємств.
70. Неюрисдикційні форми захисту прав сільськогосподарських підприємств.
71. Поняття, підстави і види відповідальності в аграрних відносинах.

72. Дисциплінарна і матеріальна відповідальність працівників сільськогосподарських товаровиробників.
73. Юридична відповідальність членів (учасників) сільськогосподарських підприємств.
74. Господарсько-правова і цивільно-правова відповідальність за порушення у сфері аграрних правовідносин.
75. Адміністративна і кримінальна відповідальність за порушення у сфері аграрних правовідносин.
76. Відповідальність за порушення вимог використання та охорони земель та інших природних ресурсів в аграрному виробництві.
77. Правове регулювання племінної справи у тваринництві.
78. Правове регулювання тваринництва.
79. Правове регулювання рослинництва.
80. Правове регулювання бджільництва.
81. Правове регулювання аквакультури.
82. Правове регулювання ветеринарної медицини.
83. Правове регулювання насінництва та розсадництва.
84. Правове регулювання виноградарства.
85. Правове регулювання зерноводства.
86. Правовий статус зернового складу, його права й обов'язки по зберіганню зерна.
87. Правове забезпечення розвитку сільських територій.
88. Правове регулювання житлового будівництва на селі.
89. Правове регулювання дорожнього будівництва, транспортного сполучення, розвитку інженерної інфраструктури в сільській місцевості, сучасних систем зв'язку.
90. Правове забезпечення розвитку системи освіти, медичного, культурно-побутового і спортивно-оздоровчого обслуговування жителів села.
91. Основні положення аграрного права зарубіжних країн.
92. Правовий статус сільськогосподарського підприємства в зарубіжних країнах.
93. Правовий режим майна сільськогосподарських підприємств в зарубіжних країнах.
94. Договори сільськогосподарських товаровиробників у зарубіжних країнах.
95. Правові форми агропромислової інтеграції в зарубіжних країнах.
96. Правові засади врегулювання аграрних конфліктів у контексті адаптації законодавства України до права ЄС.
97. Гармонізація процедур захисту прав аграрних товаровиробників.
98. Альтернативні методи вирішення спорів у аграрному секторі ЄС та їх імплементація в Україні.

99. Європейські підходи до забезпечення прозорості та справедливості у вирішенні конфліктів.

100. Судова практика ЄС у вирішенні аграрних спорів та її значення для української системи правосуддя.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Аграрне право : підручник / [Т. В. Курман (керівниця авт. кол.), Ю. Ю. Бакай, В. І. Гордєєв та ін.]; за ред. Т. В. Курман; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків: Право, 2024. 472 с

2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб. для студентів пера 25 шого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / кол. авт.: Ю. Ю. Бакай, Д. Ю. Кондратенко, Г. С. Корнієнко та ін.; за заг. ред. Т. В. Курман, А. М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/images/files/agrame_pravo_kl_2022.pdf

3. Аграрне право України: навчальний посібник / авторський колектив: Антоненко О.А., Гоштина С. Л., Григорецька І. І., Диршлюк В. І., Журавель А.В., Кострицький І.Л., І.Л., Пащенко О.М.; за ред. Пащенко О.М. Одеса: ОДУВС, 2022. 206 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi79/0059251.pdf>

4. Аграрне право : посіб. для підгот. до іспиту / [Ю. Ю. Бакай, Д. Ю. Кондратенко, Г. С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А. М. Статівки та Т. В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. – Харків: Право, 2022. 220 с.

5. Аграрне право : підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. – Харків: Право, 2021. – 416 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_pravo/Stativka-2021.pdf

6. Аграрне право: навчальний посібник. Львів: Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», 2020. 252 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3909/1/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%90%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B5%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE.pdf>

7. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / В.М. Корнієнко, Г.С. Корнієнко, І.М. Кульчій та ін.; за заг. ред. А.М. Статівки. Харків: Право, 2018. 202 с.

8. Проблеми правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні: монографія / А. П. Гетьман та ін.; ред.: А. П. Гетьман, М. В. Шульга; Харків: Право, 2016. 360 с.

9. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навч. посіб. / А.М. Статівка, В.М. Корнієнко; Харків: Юрайт, 2015. 272 с.

Допоміжна література

1. Багай Н.О. Теоретико-методологічні засади розвитку аграрного законодавства України в умовах євроінтеграції : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.06. Івано-Франківськ, 2021.
2. Даньшина К. Є. Правове регулювання трудових відносин у фермерських господарствах України : дисер. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Х., 2016. 205 с. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Danshina/d_Danshina.pdf
3. Kalachenkova K., Melnyk S., Pavliuchenko Y., Titova O., Kvasnytska R.. Principles of Business Activity in the Context of Sustainable Development. Lecture Notes in Networks and Systems, 2021, 194 LNNS, стр. 273–285. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-030-69221-6>
4. Калаченкова К.О. Теоретичні та прикладні аспекти впровадження цифрових платформ у аграрному секторі: порівняльно-правове дослідження. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. №2, 2024. С. 32-42. URL: <https://jpchdnu.donnu.edu.ua/article/view/16927>
5. Калаченкова К.О. Правове регулювання використання діджитал технологій в агропромисловому комплексі України: проблематика та перспективи. *Осінні юридичні читання – 2024. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки*: Випуск XXXIV: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Осінні юридичні читання – 2024». 21 листопада 2024 р., Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. С. 24-26. URL: <https://dnu.sharepoint.com/portals/law/Lists/List5/Attachments/164/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%9e%d1%81%d1%96%d0%bd%d0%bd%d1%96%20%d1%8e%d1%80%d0%b8%d0%b4%d0%b8%d1%87%d0%bd%d1%96%20%d1%87%d0%b8%d1%82%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f%202024.pdf>
6. Копиця М.А. Основні тенденції розвитку аграрного законодавства ЄС: загальний огляд. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2024. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/06/43.pdf>
7. Корнієнко Г.С. Теоретико-правові засади становлення та розвитку агробізнесу в Україні : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2021.
8. Павлюченко Ю.М. Відповідальність за порушення у сфері виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції. *Порівняльно – аналітичне право*. 2017. № 2.
9. Павлюченко Ю.М. Завдання і засоби державного регулювання аграрного ринку. *Право України*. 2018. № 5. С. 71-85.

10. Павлюченко Ю.М. Публічно-правове забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій. *Актуальні проблеми забезпечення сталого розвитку держави і права: колективна монографія* / за ред. Р.Ф. Гринюка, А.Є. Краковської, О.Г. Турченко. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ». 2019. С. 285-307.
11. Платонова Є. О. Правові аспекти надання послуг у сфері сільського зеленого туризму як виду діяльності особистого селянського господарства. *Порівняльно – аналітичне право*. 2017. № 1.
12. Pyroh Olha, Kalachenkova Kateryna, Kuymbida Vasyl, Chmil Hanna, Kiptenko Viktoriia, Razumova Oleksandra. The Influence of Factors on the Level of Digitalization of World Economies. *International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.21 No.5, May 2021. pp. 183-191. <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.5.26>. URL: http://paper.ijcsns.org/07_book/202105/20210526.pdf
13. Державна політика розвитку кластерів як складова частина формування інноваційної моделі сільського господарства: аграрно-правовий погляд. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 115-121.
14. Чабаненко М.М. Система аграрного права України: методологічні засади становлення та розвитку: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 2016. 43 с.
15. Філюк О.С.. Юридичне забезпечення захисту майнових прав сільськогосподарських товаровиробників : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Луцьк, 2021.

Нормативно-правові акти

1. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві: Закон УРСР від 17 жовтня 1990 р. *Відомості Верховної Ради*. 1990. № 45. Ст. 602. (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-12#Text>
2. Про ветеринарну медицину: Закон України від 25.06.1992р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 36. Ст. 531. (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12#top>
3. Про ветеринарну медицину: Закон України від 04 лютого 2021р. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 8-9. Ст. 24. (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1206-20#Text> (введення в дію 01.03.2026)
4. Про карантин рослин: Закон України від 30 червня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 34. Ст. 352. (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3348-12#Text>
5. Про племінну справу у тваринництві: Закон України від 15 грудня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 2. Ст. 7. (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3691-12#Text>

6. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 4 липня 2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 35. Ст. 258. (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text>
7. Про насіння і садивний матеріал: Закон України від 26 грудня 2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 13. Ст. 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-15#Text>
8. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 29. Ст. 232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>
9. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 45. Ст. 363. (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
10. Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 5. Ст. 35. (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text>
11. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 49. Ст. 527. (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
12. Про молоко та молочні продукти: Закон України від 24 червня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 47. Ст. 513. (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1870-15#Text>
13. Про аквакультуру: Закон України від 18 вересня 2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 43. Ст. 616. (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5293-17#Text>
14. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин: Закон України від 18 травня 2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 31. Ст. 343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>
15. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10 липня 2018 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 36. Ст. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>
16. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21 липня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>

Міжнародні нормативно-правові акти

1. Про права на організацію та об'єднання працівників у сільському господарстві: Конвенція № 11 Міжнародної організації праці від 25 жовтня 1921 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>

2. Про мінімальний вік допуску дітей на роботу в сільському господарстві: Конвенція № 10 Міжнародної організації праці від 25 жовтня 1921 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Про обов'язкове страхування на випадок інвалідності працівників у сільському господарстві: Конвенція № 38 Міжнародної організації праці від 29 липня 1933 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Про обов'язкове страхування за віком працівників у сільському господарстві: Конвенція №36 Міжнародної організації праці від 29 червня 1933 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
5. Про процедуру встановлення мінімальної заробітної плати в сільському господарстві: Конвенція № 99 Міжнародної організації праці від 23 серпня 1953 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
6. Про встановлення загальних принципів та вимог законодавства щодо харчових продуктів, створення Європейського органу з безпеки харчових продуктів та встановлення процедур у галузі безпеки харчових продуктів: регламент Європейського парламенту та Ради ЄС від 28 січня 2002 р. № 178/2002. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-02#Text .
7. Про загальну безпеку продукції: директива Комісії від 3 грудня 2001 р. №2001/95/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-01#Text
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р., ратифікована 30 листопада 2015 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Аграрна біржа. URL: <https://agrex.gov.ua>
4. Український діловий журнал про агробізнес. URL: <https://landlord.ua/>
5. Український клуб аграрного бізнесу. URL: <https://www.ucab.ua/ua>
6. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>
7. Аграрне право: Навчально-методичні матеріали з курсу. Портал юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса. URL: <https://surl.li/icpunc>
8. Аграрне право: електронний курс на платформі Moodle. URL: <https://moodle.donnu.edu.ua/course/view?id=3186>

7. Аграрне право: Навчально-методичні матеріали з курсу. Портал юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса. URL: <https://surl.li/icrunc>

8. Аграрне право: електронний курс на платформі Moodle. URL: <https://moodle.donnu.edu.ua/course/view.php?id=3186>

9. Інформаційно-аналітична база наукових праць Донецького національного університету імені Василя Стуса. URL: <https://rang.donnu.edu.ua/?pg=kt&rz=8#search>

Викладач
доцент кафедри господарського
та адміністративного права

Катерина КАЛАЧЕНКОВА

Погоджено:
Декан юридичного факультету

Ірина КОВАЛЬ

**Зав. кафедри господарського та
адміністративного права**

Ліна ДОРОШЕНКО

Гарант освітньої програми

Елла ПИСАРЄВА

Рекомендовано рішенням кафедри господарського та адміністративного права,
протокол № 6 від « 20 » січня 2026 р.